

TAHTOA, TAITOA, TOIMINTAA



ISONKYRÖN RESERVILÄISJÄRJESTÖT

OPAS KUNNIAKÄYNTIIN JA -VARTIOON OSALLISTUVALLE RESERVILÄISELLE



■ LIPPUSAATTUE JA LIPPUVARTIO

Lippu on joukon yhteenkuuluvuuden tunnus, jota pitää aina käsitellä kunnioittavasti. Kun aikoinaan lippuja tuotiin taistelukentille, lipunkantajan (”vänrikin”, saksan kielen *Fähnrich*-sanasta) tuli puolustaa sitä hengellään.

Kannettavalla lipulla on edelleen yleensä lippuvartio, joka muodostuu lipunkantajasta sekä yleensä kahdesta lippuvartijasta (lippu-upseereista). Tämä perinne juontaa ajoilta, jolloin lippua saattoi joutua konkreettisesti puolustamaan taistelussa. Lipunkantajallahan oli tähän vain rajoitetut mahdollisuudet ja tarvitsi avukseen aseistetun lippuvartion.

Lippusaattue on sotilasosasto, joka on määrätty tähän tehtävään. Katso tarkemmin *YLPALVO 2017, luku 7.2*.

Lippuvartio voi olla siviili- tai sotilasarasainen, mutta kaikki henkilöt noudattavat samaa tyyliä.

Sotilaspukuisilla lippuvartijoilla on aseistuksenaan joko miekat tai pistoolit. Miekkaotteita on käsitelty luvussa *Paraatit ja ohimarssit*.

Suomen lipun siviiliasuiset lippuvartijat käyttävät sinivalkoisia airutnauhoja. Airutnauhan valkoinen osa on sinisen yläpuolella.

Yhdistys- tai järjestölipun lippuvartiolla voi olla myös esimerkiksi ko. lipun väreissä olevat nauhat.



Lippuvartio
siviiliasuisena.

Airutnauha kulkee naisilla vasemman ja miehillä oikean olkapään yli. Mikäli lippuvartijoina ovat nainen ja mies, nainen asettuu lipun oikealle puolelle.

Sotilaskotiasun kanssa ei käytetä airutnauhoja.

Lippuvartion vaihtaminen

Mikäli lippuvartio joutuu toimimaan pidempään, on syytä määrääjain vaihtaa sekä lipunkantajaa että lippuvartijoita. Vaihdon suorittamisen kuvaus: *YLPALVO 2017, kohta 395*.

■ KANTOLIPULLA TERVEHTIMINEN

Kunnianosoituskohteet lipuilla

Suomen lippu tekee kunniaa vain

- tasavallan presidentille ja vieraan valtion päämiehelle
- Maamme-laulua tai vieraan maan kansallislaulua esitettäessä
- hautausmaatossa olevalle vainajalle sekä
- vainajaa siunattaessa ja hautaan laskettaessa

Järjestöliput tekevät kunniaa edellä olevan lisäksi

- omaa maakuntalaulua tai järjestön kunniamarssia esitettäessä
- Suomen tai vieraan valtion lipulle sitä ohitettaessa, juhlapaikalle tuottaessa sekä sitä nostettaessa tai laskettaessa
- järjestön omaa seppelettä laskettaessa
- muistettaessa juhlallisesti vainajaa hiljaisella hetkellä
- ohimarssissa ohimarssin vastaanottajalle

Eläköön-huudon isänmaalle ajaksi liput nostetaan kantoasentoon. Liput tekevät tässä yhteydessä kunniaa vain seuraavissa tapauksissa

- Suomen lippu, jos eläköön-huudon jälkeen soitetaan Maamme-laulu
- järjestöliput, jos eläköön-huudon jälkeen soitetaan Maamme-laulu, Porilaisten marssi tai oman järjestön kunniamarssi.

■ LIPPUOTTEET

Yleinen palvelusohjesääntö (YLPALVO 2017, kohdat 390–394) kuvaa lippuotteita seuraavasti:

Lippu nostetaan kantoasentoon komennolla OLALLE – VIE. Lipunkantaja nostaa lipun vasemman olan yli ripustettuun lipunkantimeen siten, että lippu on pystysuorassa vartalon keskikohdalla. Kantaja pitää lipun varresta kiinni molemmin käsin vasen nyrkki olkapäiden korkeudella ja oikea nyrkki vartalon keskikohdalla [...].

Lippu viedään jalalle komennolla JALALLE – VIE. Lipunkantaja nostaa lipun kantimesta ja laskee lipun pystyyn oikean jalkateränsä viereen, jalkaterän ulkopuolelle. Lipunkantaja pitää oikealla kädellä kiinni lipun tangosta

niin korkealta, että hän saa siitä luonnollisen otteen ja vasemmalla kädellä oikean yläpuolelta siten, että kyynärvarsi on vaakasuorassa asennossa ja käden selkä osoittaa eteenpäin.

Komennettaessa LAKKI – PÄÄSTÄ lipunkantaja nostaa lipun pystysuoraan vartalon eteen, tanko jalkaterien väliin, ottaa lakin oikealla kädellään päältä ja asettaa sen vasemman kätensä varaan. Päähineen oikea reuna on peukalon ja etusormen välissä, päällinen eteenpäin ja kokardi oikealle. Lipunkantaja tarttuu sen jälkeen oikealla kädellä lipun tangosta aivan vasemman käden alapuolelta.

Komennolla LAKKI – PÄÄHÄN lipunkantaja vie päähineen oikealla kädellään päähän ja siirtää lipun takaisin vartalon oikealle puolelle.

KUVA 18. Lippu olalla
(kantoasennossa).Lippu olalla,
päästäötettuna

KUVA 19. Lippu jalalla.



Lippu jalalla,

KUVA 21. Lippu kunnianosoitusasennossa.



Lippu kantoasennossa,

KUVA 20. Lipunkantotapa
lakki päästäötettuna.

Lipunkantotapa lakki

Paikallaan oltaessa lippu tekee kunnianosoituksen komennolla HUOMIO, KATSE OIKEAAN – PÄIN. Komennon valmistavalla osalla lipunkantaja kääntyy etuoikeaan ja suoritusosalla PÄIN kallistaa lipun hitaasti suoraan eteenpäin alas, kunnes tanko on [...] 45 asteen kulmassa. Kallistaessaan lippua lipunkantaja työntää kantimessa olevan tangon vartalonsa ohitse oikealle, siirtää vasemman kätensä lipun tankoa myöten suoraksi eteen ja oikeaa kättään alaspäin niin paljon, että ote lipusta tulee tukevaksi ja ottaa vasemmalla jalalla lyhyen askeleen eteenpäin.

Heti kallistamisen jälkeen lippu nostetaan hitaasti entiseen asentoonsa, vasen jalka siirretään takaisin toisen viereen ja lipunkantaja palaa alkuperäiseen asentoonsa. Lippu voi tehdä kunnianosoituksen myös ilman komentoa. Lipun ollessa jalalla kunnianosoituksen alkaessa sitä kohotetaan sen verran, että lipun kallistaminen on mahdollista.

Liikkeessä oltaessa lippu tekee kunnianosoituksen siten, että lipunkantaja kallistaa kantimessa olevan lipun hitaasti suoraan eteenpäin alas noin 45 asteen kulmaan. Kunnianosoitus alkaa noin kymmenen metriä ennen kunnianosoituksen kohdetta ja päättyy lipun mentyä vastaanottajan ohi.

■ LIPPULINNA JA LIPPURINTAMA

Järjestölippujen keskinäinen järjestys

Yleinen lippujen keskinäinen ryhmitys lippulinnassa on

- järjestävä organisaatio (yhdistys, liitto tms.)
- muut liitot, piirit ja paikallisyhdistykset.

Maanpuolustustapahtumissa, joskus jopa Puolustusvoimien järjestämisessä, on vuosien varrella ajoittain ollut sekaannusta, kun järjestölippujen keskinäisestä järjestyksestä on vallinnut erilaisia käsityksiä. Jokin järjestö on esittänyt sille kuuluvan ”arvokkaampi” tai ”mieluisampi” paikka kuin jollekin toiselle. Jotta välttyttäisiin tällaisesta jatkossa, on myös siviililuonteisissa tilaisuuksissa syytä noudattaa Puolustusvoimien ohjetta (liite 4).

Lippulinna

Paraateja, ohimarsseja ja kulkueita varten voidaan muodostaa lippulinna joko pelkästään Suomen lipuista tai järjestölipuista. Järjestölippulinnaan ei saa sijoittaa Suomen lippua. Suomen lipun lippuvartio sijoitetaan lippulinnan eteen.

Lippulinnessa liput ryhmitetään 2–4 -jonoon ilman lipunvartioita normaalein rivistövälein ja -etäisyyksin.

Lippulinnaosastolla (= Suomen lipun lippuvartio sekä sen takana lippulinna) voi olla osaston johtaja, jonka paikka on Suomen lipun lippuvartion ja lippulinnan välissä, noin 2–3 metrin etäisyydellä molemmista.

Lippulinna ei suorita kunnianosoitusta paikalla eikä liikkeessä.

Pukeutumisessa noudatetaan puolustusvoimien ohjeita ja vakiintuneita etikettisääntöjä. Mikäli paraatin järjestäjä ei toisin käske, asuna on tumma- tai virkapuku kunniamerkein tai järjestön asu. Erityisesti lipunkantajien pukeutumisen tulee olla yhtenäinen (mm. päällystakin ja päähineen käyttö). Lipunkantajat käyttävät aina käsineitä (mustat nahkasormikkaat). Sateenvarjoja ei pidetä lippulinnessa.

Lippurintama

Lippurintamaa eli lippurivistöä käytetään yleisesti kunnianosoituksissa ja paraateissa silloin, kun lippujen määrä on vähäinen. Liput ryhmitetään yhteen riviin, alku- ja loppupäässä lippurintaman vartijat, joskin myös jokaisella lipulla voi olla oma lippuvartiionsa.

Lippurintaman eteen voidaan asettaa Suomen lipun lippuvartio.

Lippurintamalla voi olla johtaja, jonka paikka on Suomen lipun lippuvartion ja rintaman välissä 1–2 m:n etäisyydellä molemmista.

Lippurintaman liput suorittavat kunnianosoituksen.



KUVA: MIKA KUUTTI

Lippulinna ja lippurintama.

TOIMINTA ISONKYRÖN MUISTOMERKKIEN KUNNIAKÄYNNELLÄ

Isossakyrössä Sankarihautausmaan reunalle asetetaan lippurintama (=lippurivistö), pois lukien Suomen lippu, joka asettuu patsaan viereen. Liput saapumisjärjestyksessä lueteltu alla.

1. Suomen lippu, (*lähimpänä Karhu-patsasta, ”patsastasanteella”*)
2. (Kaatuneitten omaisten lippu,)
3. Sotainvalidien lippu,
4. Sotaveteraanien lippu,
5. (Rintamaveteraanien lippu,)
6. (Lottien lippu,)
7. Reserviupseerien lippu,
8. Reserviläisten lippu,
9. (Isonkyrön Lottaperinteen lippu,)
10. (Maanpuolustusnaisten lippu,)
11. (Partiolaisten lippu,)
- S. Seppelpartio(t)

Lippujen järjestys kulkueessa perustuu ikä-/naulaamisjärjestykseen. Suluissa olevat liput eivät osallistu kaikkina muistopäivinä lippurintamaan. Kannettaessa Suomen lippua kulkueissa tai paraateissa tulee sillä aina olla lipunkantajan lisäksi kaksi lippuvartijaa, *Airuetta*.

Lähtökohtaisesti Suomen lipun lisäksi jokaisella lipulla on kaksi airuetta, mutta mikäli miehitys ei riitä, niin vähintään lippurivistön kummassakin päässä on airuet. Lipunkantajien ja airuiden lisäksi lippukulkuetta komentaa komentaja.

Lippujen järjestys alttarilla, sekä lippurintamaan osallistuvien paikat näkyvät tämän oppaan lopussa liitteenä olevista kuvista.

LIPPURINTAMA

Lähtö kirkon sisältä

Liikkeellelähtö: Liput haetaan alttarilta papin ilmoituksen mukaan. Lipunkantajat nousevat penkistä ja kävelevät järjestyksessä omien lippujensa taakse. Kun kaikki ovat lippujensa takana, nostetaan ne kantaan (ks. ”Lippu olalla”) yhtäaikaaisesti. Lippuja kannetaan kohtisuorassa ylöspäin, lipun alareunan ollessa n. 0,5 m kantajan pään yläpuolella. Poistutaan alttarilta Suomen lipun johdolla kulkuejärjestyksessä. Lipunkantajien mennessä alttarille hakemaan lippuja siirtyvät kunkin lipun airuet omille paikoilleen kirkon keskikäytävälle kasvot vastakkain eli keskikäytävälle päin. Liput asettuvat oman airutparinsa kohtaan, jotka seisovat käytävällä vastakkain toisiinsa nähden kasvot käytävälle päin. Kun kukin lippu on oman airutparinsa kohdalla kääntyvät airuet samanaikaisesti kohti kirkon pääovea. Sepeleenkantajat ja -laskijat liittyvät kulkueen perälle järjestyksessä Karhu-patsaalle laskettava seppelä (kaatuneiden omaiset), Asevelihaudalle laskettava seppelä ja Karjalaan jääneiden muistomerkille laskettava seppelä.

Sotainvalidien lipun airuina toimivat upseerit, joista lipun oikealla puolella oleva (vanhempi) upseeri toimii lippuvartion komentajana, ellei lippukulkueella ole erillistä komentajaa. Komentajan paikka on lippukulkueessa Suomen lipun ja Sotainvalidien lipun airuiden välissä.

Mikäli seppelnauhat luetaan jo kirkossa, **sepeleenkantajat ja -laskijat** menevät alttarille seppeläiden kanssa heti lipunkantajien jälkeen (ryhmittyvät kirkon penkistä katsottuna oikeanpuoleiseen luiskaan odottamaan kulkuejärjestyksessä lippujen poistumista alttarilta) ja lukevat seppelnauhat kulkuejärjestyksessä. Kun kaikki nauhat ovat luettu, tulevat alas alttarilta ja liittyvät kulkueeseen omalle paikalleen.

Yleensä kirkosta poistutaan marssimusiikin (Esim. Narvan marssi) saattelemana, jota kanttori alkaa soittamaan, kun kulkue on järjestäytynyt lähtövalmiiksi kirkon keskikäytävälle. Osaston johtaja komentaa: **TAHDISSA- MARS**, jolloin lähdetään tahtimarssina liikkeelle musiikilla tai ilman. Lakit/hatut laitetaan päähän vasta portailla.

Marssin aikana lippu pidetään pystysuorassa (kirkon lamppuja ja ovipieliä väistellen) vartalon keskikohdalla ja marssitaan sankarihaudalle sovitulle paikalle.

TAI

Lähtö kirkon pihasta

Liikkeellelähtö: Osaston johtaja komentaa: **ASENTO, OLALLE – VIE**, jolloin liput nostetaan kantoasentoon siten, että lippu on pystysuorassa vartalon keskikohdalla, vasemman käden nyrkki olkapäiden korkeudella ja oikean käden nyrkki vasemman alapuolella kyynärpäiden nojatessa kevyesti vartaloon.

Sotainvalidien lipun airuina toimivat upseerit, joista lipun oikealla puolella oleva (vanhempi) upseeri toimii lippuvartion komentajana eli osaston johtajana, ellei lippukulkueella ole erillistä komentajaa. Komentajan paikka on lippukulkueessa Suomen lipun ja Sotainvalidien lipun airuiden välissä.

Osaston johtaja komentaa: **TAHDISSA- MARS**, jolloin lähdetään tahtimarssina liikkeelle.

Marssin aikana lippu pidetään pystysuorassa vartalon keskikohdalla ja marssitaan sankarihaudalle sovitulle paikalle.

Saapuminen sankarihaudalle

Sankarihautausmaalle saapuessa lippuvartio järjestyy samalla jatkuvasti edeten yhtenäiseen jonoon sankarihautausmaan oikeanpuolimmaisimmalle käytävälle tulosuunnasta katsottuna. Jono muodostetaan järjestyksessä lipun oikeanpuoleinen airut, lipunkantaja ja vasemmanpuoleinen airut. Mikäli lippukulkueessa on airuiden lisäksi erillinen komentaja, on hänen paikkansa Suomen lipun ja Sotainvalidien lippupartioiden välissä. Jono pysähtyy siten että Suomen lipun oikeanpuoleinen airut on sankarihautausmaan viimeisen poikkikäytävän kohdalla. Komentaja pysäyttää lippukulkueen **komentamalla**:

OSASTO – SEIS,

KÄÄNNÖS VASEMPAAN – PÄIN,

OJENNUS,

KATSE ETEEN – PÄIN,

JALALLE – VIE, jolloin lipunkantaja laskee lipun maahan oikean jalkaterän viereen sen ulkopuolelle. Lipunkantaja pitää oikealla kädellä kiinni lipun tangosta niin korkealta, että saa siitä luonnollisen otteen, ja vasemmalla kädellä oikean yläpuolelta siten, että kyynärvarsi on vaakasuorassa asennossa ja käden selkä osoittaa eteenpäin. Lippu on pystyasennossa.

LEPO, vasemman jalan kantapää irti oikeasta

Seppelenlaskijat ja -kantajat erkanevat kulkueesta sankarihautausmaalla ryhmittyvät sankarihautausmaan hautakivien ja kivipylväiden väliselle käytävälle kasvot kirkkoon päin. Ellei ulkona olevassa tilaisuudessa ole muuta ohjelmaa esimerkiksi puheita ja/tai musiikkia ja seppelnauhat ovat jo kirkossa luettu, lähtevät seppelpartiot kukin omalle laskentapaikalleen ilman erillistä komentoa, kun koko saattoväki on tullut ulos kirkosta. Muussa tapauksessa lukevat seppelnauhat sille varatussa kohdassa ja kun kaikki seppelnauhat ovat luetut lähtevät seppelpartiot kukin omalle laskentapaikalleen ilman erillistä komentoa.

Mikäli tilaisuudessa ei ole rukousta odottaa lippurintama seppelenlaskua levossa. Seppelenlaskun aikainen tarkempi toimintaohjeistus jäljempänä.

PAPIN PUHE (rukous)

Ennen puhetta seuraa rukoukseen soitto, jonka jälkeen **osaston johtaja komentaa:**

LAKKI – PÄÄSTÄ, (komennon valmistavalla osalla LAKKI tehdään asento)

Otetaan baretti päästä siten, että tartutaan oikealla kädellä myötäotteella baretin oikeaan reunaan korvan kohdalta ja viedään baretti vyötärön korkeudelle vartalon eteen. Vasemmalla kädellä tartutaan baretin reunasta kiinni niin, että lakkimerkki osoittaa oikealle alaviistoon. Peukalo jää lakin reunan päälle ja muut sormet sen alle. Oikea käsi viedään asennon edellyttämään paikkaan.

LEPO

PAPIN KEHOITUKSELLA ”RUKOILKAAMME” tehdään asento ja kallistetaan päätä alas siten, että katse suuntautuu maahan kolmen metrin päähän kengän kärjistä.

PAPIN LAUSUESSA ”AAMEN” nostetaan ensin pää pystyyn kuten asennossa ja tehdään sen jälkeen **lepo**.

Papin puheen päätyttyä soitetaan rukouksen soiton päättyminen, jonka jälkeen osaston johtaja komentaa:

LAKKI- PÄÄHÄN (komennon valmistavalla osalla LAKKI tehdään asento)

Viedään baretti päähän oikealla kädellä samalla otteella, kun sitä päästä ottaessa, mutta baretin päähän asettelussa oikeaan asentoon autetaan myös vasemmalla kädellä siten, että kummallakin kädellä vedetään barettia, sen sivunauhoista kiinni pitäen syvemmälle päähän ja tämän jälkeen vielä oikealla kädellä vedetään baretin oikea reuna alas oikeaan asentoon ja jäädään asentoon seisomaan.

Osaston johtaja komentaa **LEPO**

LIPUNKANTAJAN TOIMINTA

2

Komennolla **LAKKI – PÄÄSTÄ** lipunkantaja *nostaa lipun pystysuoraan vartalonsa eteen asettaen tangon jalkaterien väliin*, ottaa baretin oikealla kädellä päästä em. ohjeen mukaan ja asettaa sen vasempaan käteensä lakkimerkin osoittaessa oikealle alas ja tarttuu sen jälkeen oikealla kädellä lipputangosta aivan vasemman käden alapuolelta.

Komennolla **LAKKI – PÄÄHÄN** lipunkantaja vie baretin päähän em. ohjetta soveltaen ja siirtää lipun tämän jälkeen oikean jalkateränsä viereen sen ulkopuolelle.

Osaston johtaja komentaa **LEPO**

TOIMINTA SEPPELEITÄ LASKETTAESSA (seppelnauhat on tässä tapauksessa luettu jo ennen seppelten laskemista kirkossa/siunauskappelissa/sankarihautausmaalla olevassa tilaisuudessa)

Seppeleenlaskijoiden keskinäinen järjestys: Nuorin vasemmanpuoleisena, vanhin/arvokkain keskellä, nainen oikeanpuoleisena. Seppeleen laskijat sopivat keskenään laskijan ja kantajan.

Seppeleen laskija ja seppeleen kantaja saapuvat muistomerkille, tervehtivät asennossa (n. 4 sekuntia) viemällä käden päähineeseen (sotilaat) ja ottavat lakin päästä. Seppeleen laskija lukee tekstin (ellei ole luettu tilaisuudessa jo aikaisemmin). Seppeleen kantaja laskee seppeleen sankaripaadelle, palaa takaisin paikalleen ja seppeleen laskija käy suoristamassa seppelnauhat ja palaa takaisin paikalleen. Molemmat panevat lakin päähän, suorittavat kunnianosoituksen viemällä käden päähineeseen, kääntyvät sen jälkeen vasemman kautta ja poistuvat paikalta.

PAIKALLAAN OLTAESSA LIPPU TEKEE KUNNIANOSOITUKSEN SEURAAVASTI

Osaston johtaja komentaa: **HUOMIO, KATSE - OIKEAAN – PÄIN**

KOMENTO ALKAA SEPPELEITÄ LASKETTAESSA, KUN LASKETTAVAN SEPPELEEN ALAREUNA KOSKETTAA LASKETTAVAA KOHDETTA! Muistomerkkiä/ vastaavaa paljastettaessa, kun vaate on poistettu paljastettavasta kohteesta.

Komennon valmistavalla osalla lipunkantaja kääntyy etuoikeaan ja suoritusosalla **”PÄIN”** kallistaa lippua hitaasti suoraan eteenpäin alas, kunnes *tanko on 45 asteen kulmassa*. Kallistaessaan lippua lipunkantaja työntää tangon vartalonsa ohitse oikealle, siirtää vasemman kätensä lipun tankoa myöten suoraksi eteen ja oikeaa kättään alaspäin niin paljon, että ote lipusta tulee tukevaksi, ja ottaa vasemmalla jalalla lyhyen askeleen eteenpäin. **HETI** kallistamisen jälkeen lippu nostetaan hitaasti entiseen asentoonsa (**ILMAN KOMENTOA**), vasen jalka siirretään takaisin toisen viereen, ja lipunkantaja palaa alkuperäiseen asentoonsa.

Lipun ollessa jalalla kunnianosoituksen alkaessa sitä kohotetaan sen verran, että lipun kallistaminen on mahdollista. Hyvä sääntö kunnianosoitusta tehdessä on lipunkantajan sanoa mielessään: *”alas, yksi, kaksi, kolme, ylös”!*

Lippu voi tehdä kunnianosoituksen myös ilman komentoa.

LIPPURIVISTÖN POISTUMINEN SANAKARHAUDALTA

Johtaja komentaa:

ASENTO, OLALLE – VIE

KÄÄNNÖS OIKEAAN – PÄIN

TAHDISSA – MARS, jolloin lippurivistö poistuu jonossa tahtimarssia paikalta.

OHJE AIRUTNAUHOJEN KÄYTÖSTÄ

Kun lippuvartio siviiliasuisena.

Suomessa airuen tunnuksena on silkkinen airutnauha. Yleisin airutnauha on suomen lipun väreissä oleva sinivalkoinen noin 20 cm leveä siisti silkkinauha ja meillä Isossakyrössä Karjalaisten musta/punainen silkkinauha.

Airutnauha asetetaan miehillä oikean olkapään yli kulkemaan lantiolle, jossa se solmitaan (hakaneula). Suomen lipun nauhassa **valkoinen puoli on ylöspäin**. Nauhan päät jäävät vapaasti roikkumaan, mieluiten mahdollisimman tasapituisina. Naisilla nauha sidotaan vasemman olan yli oikealle puolelle.

Mikäli lippuvartioina on nainen ja mies **nainen asettuu lipun oikealle puolelle**.

Airutnauhoja ei käytetä: sotilaspuku, kansallispuku, partiopuku, sotilaskotipuku.

PUKEUTUMINEN JA KUNNIAMERKIT

Kunkin tilaisuuden luonteen mukaan pitää määritellä pukeutuminen erikseen. Tässä on mahdollista noudattaa kahta linjaa: erikseen määrätty osa käyttää esimerkiksi maastopukuja ja muut ovat siviilipuvussa. Tältä osin on kuitenkin huolehdittava yhdenmukaisuudesta (päähineet, käsineet, tumma päällystakki tms). Kunniavartiossa olevilla yhtenäinen sotilaspuku; kuten paraatipuku, maastopuku, lumipuku (talvella).

Kutsussa on mainittava pukukoodista sekä kunniamerkkien käytöstä.

Yleisön osalta pukukoodi luonnollisesti pätee yleensä vain järjestäjiin ja kutsuvieraisiin, suuren yleisön osalta ei luonnollisesti voida antaa mitään ohjeita.

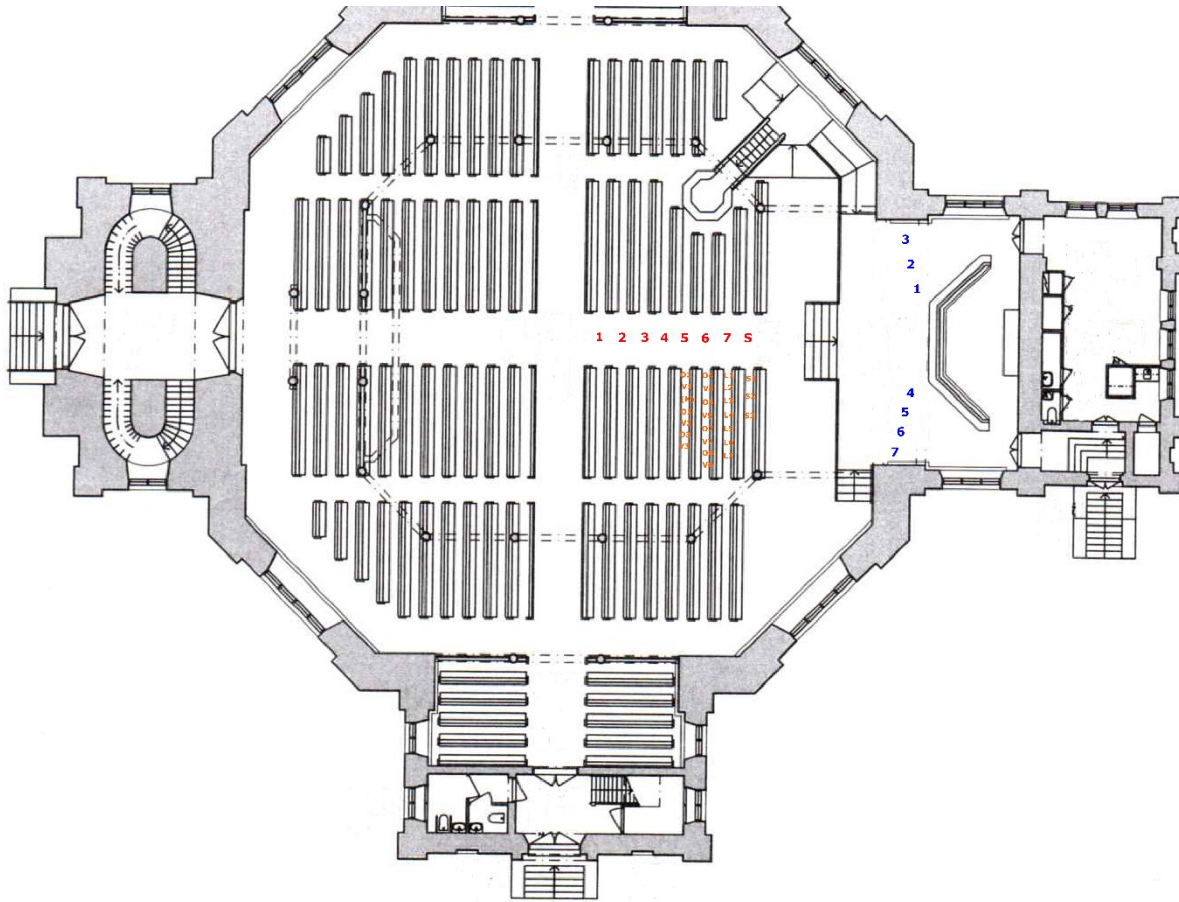
Ohjeistuksen koonneet Puolustusvoimien yleistä palvelusohjesääntöä, sekä seremoniaoppaita ja muita puolustusvoimien asiakirjoja hyödyntäen

Erkki Hölsö ja Antti livari

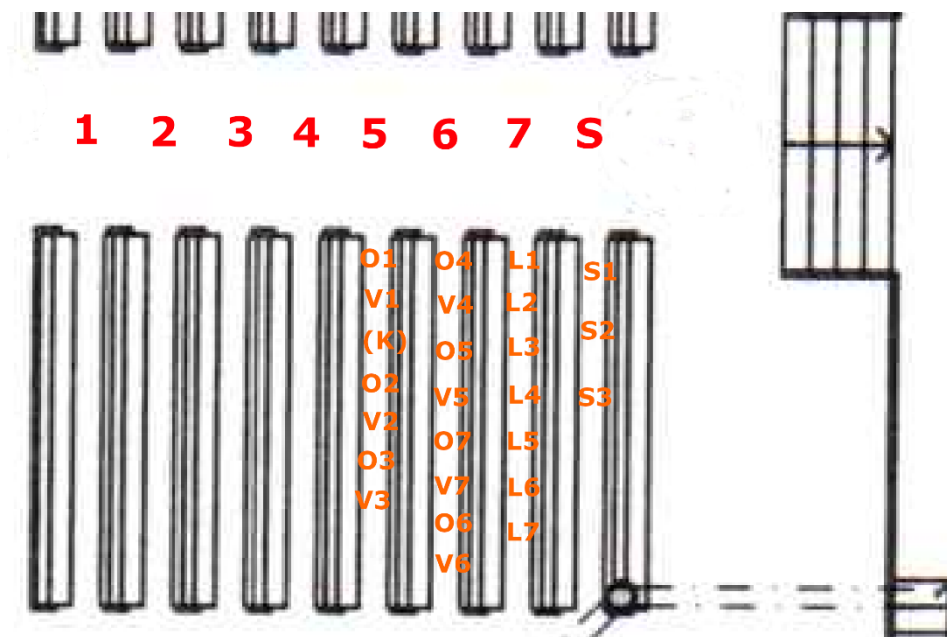
Asiakirjan jako ja hyväksytyt käyttö:

- Seurakunta
- Kunta
- Muut järjestöt ja toimijat

LIITTEET: LIITE 1 Paikkakartat kirkossa



Kuva 1 Kartta lippujen sijoittelusta alttarilla, lippurivistön lähtöjärjestyksestä sekä rivistöön ja seppeleenlaskuun osallistuvien istumapaikat. Lippujen numerointi: 1 Suomen lippu, 2 (Kaatuneitten omaisten lippu,) Sotainvalidien lippu, 3 Sotaveteraanien lippu, 4 (Lottien lippu,) Isonkyrön Reserviupseerien lippu, 5 Isonkyrön Reserviläisten lippu, 6 Isonkyrön Lottaperinteen lippu, 7 (Maanpuolustusnaisten lippu,) Partiolaisten lippu, S Seppelipartio(t) TAI Kirkon päättämä järjestys.



Kuva 2 Lipunkantajien, airuiden, komentajan ja sepeleen kantajien istumapaikat. O=oikeanpuoleinen airut, V=vasemmanpuoleinen airut, K=osaston komentaja, L=Lipunkantaja, S=Seppelipartio

LIITE 2 Kunniakäyntipäivät ja vastuut Isossakyrössä

Isonkyrön Reserviläiset ry ja Isonkyrön Reserviupseerikerho ry

Ohjeistus ja vastuut kunniavartioista ja lippuvartioista.

Kunnassa järjestetään, yleensä kirkossa tai sen alueella tiettyinä päivinä tapahtumia, joissa kyseeseen tulee kunniavartiot muistomerkeillä sekä lippuvartiot.

Tällaisia tapahtumia vuosittain ovat:

- Talvisodan päättymisen muistopäivä 13.3. (erikseen päätettäessä)
- Kansallinen veteraanipäivä 27.4.
- Kaatuneitten muistopäivä toukokuun 3. sunnuntai
- Puolustusvoimain lippujuhlan päivä 4.6. (erikseen päätettäessä)
- Itsenäisyyspäivä 6.12.
- Jouluaatto 24.12.
- Lisäksi voi olla muita erikseen päätettäviä tapahtumia

Seuraavana on lueteltu kuhunkin päivään liittyvät vastuut erikseen.

Talvisodan päättymisen muistopäivä 13.3.

- Sankarihautausmaan muistomerkki:

Jos päivä osuu viikolle,

- o kunniavartiosta vastaa [koululaiset](#),
- o seppeleen laskusta vastaa [koululaiset](#)
- o seppeleen hankkii [kunta](#) (sivistyspalvelut).

Jos päivä osuu viikonlopulle

- o kunniavartiosta vastaa [reserviläisjärjestöt](#),
- o seppeleen laskusta vastaa [koululaiset](#)
- o seppeleen hankkii [kunta](#) (sivistyspalvelut).
- o Lisäksi jos päivä osuu sunnuntaille, seppele lasketaan kirkonmenojen yhteydessä, jolloin myös lippuvartio ([reserviläisjärjestöt](#)).

- Vuorossa olevan koulun oppilaiden kuljetukset hoitaa [kunta](#).
- Liputus, äänentoisto, lumityöt ja liukkauden esto [seurakunta](#).
- Puhe vierailevan [koulun koulunjohtaja/vast.](#)
- Patsaiden kunnon tarkistaminen (mm. vanhat seppeleet pois) [seurakunta](#).

Kansallinen veteraanipäivä 27.4.

- Juhlapuheesta vastaa: Kunnanvaltuuston poliittiset puolueet vuorovuosin ([kunta](#)).
- Juhlatilaisuus siunauskappelilla (paitsi jos sunnuntai, niin kirkossa). Juhlan ajan liput telineessä yleisöstä katsottuna vasemmalta oikealle Sotainvalidien lippu, Suomen lippu, Sotaveteraanien lippu.
- Liput: Suomen lippu+2 airutta, Sotainvalidien lippu+2 airutta, Sotaveteraanien lippu+2 airutta.

Tilaisuuden päätteeksi lasketaan seppeleet haudoille. Liput siirtyvät kärjessä ja muu juhlaväki siirtyy vuorollaan haudoille perässä.

- Sankarihautausmaan muistomerkki:
 - o kunniavartio ja seppeleen lasku, josta vastaavat [Reserviläiset ja Reserviupseerit](#) vuorovuosin (parittomat vuodet Reserviläiset, parilliset vuodet Reserviupseerit).
 - o Seppeleen hankkii [kunta](#).
- Asevelihaudan muistomerkki:
 - o kunniavartio ja seppeleen lasku, josta vastaavat [Reserviläiset ja Reserviupseerit](#) vuorovuosin (parilliset vuodet Reserviläiset, parittomat vuodet Reserviupseerit).
 - o Seppeleen hankkii [kunta](#).
- Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkki:
 - o kunniavartio ja seppeleen lasku [Isonkyrön Karjalaiset](#), tarvittaessa erikseen sovittaessa Isonkyrön reserviläisjärjestöt.
 - o Seppeleen hankkii [kunta](#).
- Pukeutuminen: Isot kunniamerkit (M05, M91, M58, tumma puku)
- Liputus, äänentoisto ja patsaiden kunnon tarkistaminen (mm. vanhat seppeleet pois [seurakunta](#)).

Kaatuneitten muistopäivä toukokuun 3. sunnuntai

- Alttarille liput hoitaa oikeaan järjestykseen [seurakunta](#).
- Juhlapuhe pidetään kirkossa, jonka jälkeen lippulinna ja seppeleet siirtyy ulos.
- Juhlapuheesta vastaa: [Reserviläisjärjestöt](#) (esimerkiksi tuore reserviläinen)

- Sankarihautausmaan muistomerkki:
 - o kunniavartio ja seppeleen lasku, josta vastaavat [Reserviläiset ja Reserviupseerit](#) vuorovuosin (parittomat vuodet Reserviläiset, parilliset vuodet Reserviupseerit).
 - o Seppeleen hankkii [seurakunta](#).
 - o Lippuvartiot (reserviläisjärjestöt)
Liput: Suomen lippu+2 airutta, Sotainvalidien lippu+2 airutta, Sotaveteraanien lippu+2 airutta, Reserviupseerien lippu+2 airutta, Reserviläisten lippu+2 airutta.

- Asevelihaudan muistomerkki:
 - o kunniavartio ja seppeleen lasku, josta vastaavat [Reserviläiset ja Reserviupseerit](#) vuorovuosin (parilliset vuodet Reserviläiset, parittomat vuodet Reserviupseerit).
 - o Seppeleen hankkii [seurakunta](#).

- Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkki:
 - o kunniavartio ja seppeleen lasku [Isonkyrön Karjalaiset](#), tarvittaessa erikseen sovittaessa Isonkyrön reserviläisjärjestöt.
 - o Seppeleen hankkii [seurakunta](#).

- Pukeutuminen: Isot kunniamerkit (M05, M91, M58, tumma puku)

- Liputus ja patsaiden kunnon tarkistaminen (mm. vanhat seppeleet pois) [seurakunta](#).

Kuivalaisen kukkulan taistelun muistopäivä 13.7 (siltoin kun ei olla Kiteellä paikan päällä)

- Isänmaallinen lauluilta siunauskappelilla, jonka ohjelmasta vastaavat [reserviläisjärjestöt](#).

- Sankarihautausmaan muistomerkki:
 - o kunniavartio ja sepeleen lasku, josta vastaavat [Reserviläiset ja Reserviupseerit](#) siten että kummaltakin yhdistykseltä on edustaja sekä patsaalla, että sepeleen laskussa.
 - o Sepeleen hankkii [reserviläisjärjestöt](#).

- Liputus, äänentoisto ja patsaiden kunnon tarkistaminen (mm. vanhat sepeleet pois) [seurakunta](#)

Itsenäisyyspäivä 6.12.

- Alttarille liput hoitaa oikeaan järjestykseen [seurakunta](#).
- Puheesta kirkossa vastaa [seurakunta](#).
- Juhlapuheesta Pohjankyrön talolla/muussa tilassa vastaa [kunta](#). Juhlan kesto n. 1 h, joka sisältää esim. kulttuurilinjan esityksiä. Kahvitarjoilusta vastaa ja kustantaa Isonkyrön [kunta](#).

- Sankarihautausmaan muistomerkki:
 - o kunniavartio ja seppeleen lasku, josta vastaa [Isonkyrön Reserviupseerit](#).
 - o Seppeleen hankkii [kunta](#).
 - o Lippuvartiot (reserviläisjärjestöt)
Liput: Suomen lippu+2 airutta, Sotainvalidien lippu+2 airutta, Sotaveteraanien lippu+2 airutta, Reserviupseerien lippu+2 airutta, Reserviläisten lippu+2 airutta, Partiolaisten lippu+2 airutta.

- Asevelihaudan muistomerkki:
 - o kunniavartio ja seppeleen lasku, josta vastaa [Isonkyrön Reserviläiset](#).
 - o Seppeleen hankkii [kunta](#).

- Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkki:
 - o kunniavartio ja seppeleen lasku [Isonkyrön Karjalaiset](#), tarvittaessa Isonkyrön reserviläisjärjestöt.
 - o Seppeleen hankkii [kunta](#).

- Pukeutuminen: Isot kunniamerkit (M05, M91, M58, tumma puku)

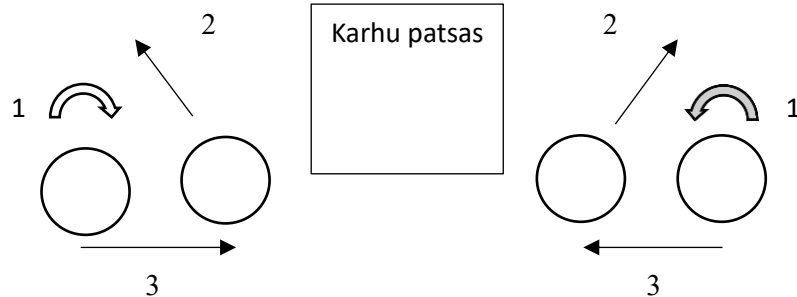
- Liputus ja patsaiden kunnon tarkistaminen (mm. vanhat seppeleet pois) [seurakunta](#). Lumityöt ja liukkauden esto [seurakunta](#).

Jouluaatto 24.12.

- Kunniavartio, [reserviläisjärjestöt](#) organisoivat vartiovuorot ja varusteet.
 - o Mahdollisuus päästä vartioon myös järjestöjen ulkopuolelta. Mikäli tulee sairastumisia tai muita estymisiä, tulee estyneen hommata vuoroonsa korvaaja.
 - o Vartiovuorot 30 min. Paikalle tulee saapua 15 min ennen oman vuoronsa alkua, jotta varusteet ehditään vaihtaa. Muista pukeutua lämpimästi.
 - o n. klo 11–17 tai niin pitkään kuin halukkaita riittää.
 - o Varusteiden vaihto taukotuvalla, jonka avain ovensuussa olevassa avainkaapissa. Koodi ilmoitetaan vartioon tuleville erikseen.
 - o Vartiovuorossa olevalla parilla tulee olla "yhteinäinen" ja sotilaallisen siisti varustus. *Sotilasvarusteita käytettäessä on noudatettava Puolustusvoimien sotilaspukujen käyttömääräyksiä.* Käytettäviä varusteita ovat mm. lumipuvut/maastopuvut/tumma talvitakki jne, sekä asuun soveltuva mahdollinen muu varustus ase/vyö/airutnauha, jne.
Huom! Sotilas saa kantaa vain arvonsa mukaista varustusta, esim. käytettäessä lumipuvun kanssa komentovyötä, on vasta kersantista ylöspäin oikeus käyttää myös ns. ”rähinäremmiä” eli olkapään ylittävää osaa.
- Ilmoitus medioihin ja kirkollisiin.
- Liputus ja patsaiden kunnon tarkistaminen (mm. vanhat sepeleet pois) [seurakunta](#). Lumityöt ja liukkauden esto sekä taukotilan/varusteiden vaihtotilan tarjoaminen [seurakunta](#).

Vartioiden vaihto

Patsaalle vartiopari asettuu siten että sotilasarvoltaan vanhempi (=sotilasarvoltaan korkeampi/aikaisemmin ylennetty) asettuu kirkon suunnasta katsottuna patsaan oikealle puolelle. Patsaalle mennään kirkosta katsottuna oikeanpuoleista käytävää pitkin ja poistutaan vasemmanpuoleista käytävää pitkin.



- Uusi vartio saapuu jonossa kohteelle
- Uudet vartiomiehet astuvat samanaikaisesti vanhojen vartiomiesten ulkopuolelle ja kääntyvät kohteen kautta (1)
- Vanhat vartiomiehet ottavat askeleen takaviistoon kohteesta ulospäin (2)
- Uudet vartiomiehet ottavat sivuaskelen kohteeseen päin asettuen vartiopaikalle (3)
- Vanha vartio poistuu jonossa
- Kunniaavartio seisoo koko vartioaikansa **levossa**, (ase olalla,) lakki päässä ja käsineet kädessä
- Kunniaavartiomiehet eivät tee kunnianosoituksia

Vartioon saapuva/vartiosta lähtevä ottaa kuvat vartiovuorossa olevista. Kuva tulee ottaa ennen varsinaista vaihtoa tai selvästi vaihdon jälkeen, jotta varsinainen vuoron vaihto saadaan hoidettua sotilaallisesti ja arvokkaasti. Perinteisesti haudoille kynttilöitä tuovia on ollut seuraamassa ja kuvaamassa vartiota.

PUOLUSTUSVOIMIEN SOTILASPUKUJEN KÄYTTÖMÄÄRÄYKSET

LIITE 6

MAA-, ILMA- JA MERIVOIMIEN PARAATIPUVUN KOKOONPANOT:

(Paraatipukuna voidaan käyttää myös eri käskystä maastopukua m/05 siten, kuin siitä yksityiskohtaisemmin ohjeistetaan)

PUKINE	Maavoimien paraatipuku	Ilmavoimien paraatipuku	Merivoimien paraatipuku
Päähine	Maavoimien lippalakki m/49 Maavoimien turkislakki m/39 2) Baretti	Ilmavoimien lippalakki m/49 Ilmavoimien turkislakki m/39 2) Baretti	Lippalakki m/30 1) Turkislakki m/30 2) Baretti
Takki tai pusero	Takki m/58 (n)	Takki m/51 (n)	Kavajitakki m/30 (n)
Housut	Maavoimien palveluspuvun housut m/83, m/58 (n)	Ilmavoimien palveluspuvun housut m/83, m/51 (n)	Merivoimien palveluspuvun housut m/83, m/30 (n)
Hameet	Maavoimien palveluspuvun hame m/83, m/58	Ilmavoimien palveluspuvun hame m/83, m/51	Merivoimien palveluspuvun hame m/83, m/30
Päälylstakit	Maavoimien päälylstakki m/30 (n) 6) Maavoimien sadetakki Maavoimien sadetakki m/96, naisten	Ilmavoimien päälylstakki m/30 (n) 6) Ilmavoimien sadetakki Ilmavoimien sadetakki m/96, naisten	Merivoimien päälylstakki m/30 (n) 6) Merivoimien sadetakki Merivoimien sadetakki m/96, naisten
Jalkineet	Mustat puolikengät 3) Avokkaat / naisten talvisaapikkaat 3) 4)	Mustat puolikengät 3) Avokkaat / naisten talvisaapikkaat 3) 4)	Mustat puolikengät 3) Avokkaat / naisten talvisaapikkaat 3) 4)
Käsineet	Mustat nahkasormikkaat	Mustat nahkasormikkaat	Mustat nahkasormikkaat
Paita	Paitapusero m/58, vaalean harmaa (kaikki mallit)	Paitapusero m/58, vaalean harmaa (kaikki mallit)	Valkoinen paitapusero m/58 (kaikki mallit)
Solmio	Tummanharmaa solmio	Musta solmio	Musta solmio
Sukat	Harmaat tai mustat sukat Sukkahousut 4)	Mustat sukat Sukkahousut 4)	Mustat sukat Sukkahousut 4)
Kaulaliina	Maavoimien kaulaliina 6)	Ilmavoimien kaulaliina 6)	Merivoimien kaulaliina 6)
Vyö	Nahkavyö m/84 5)	Nahkavyö m/84 5)	Nahkavyö m/30 5)
Miekankannatin	Miekankannatin m/84 (vain miekan kanssa) 5)	Miekankannatin m/84 (vain miekan kanssa) 5)	Miekankannatin m/30 (vain miekan kanssa) 5)
Housuvyö	Musta housuvyö	Musta housuvyö	Musta housuvyö
Olkanauhat	Yleisesikuntaupseerin hopeanharmaat olkanauhat	Yleisesikuntaupseerin hopeanharmaat olkanauhat	Yleisesikuntaupseerin olkanauhat m/51 (kullankeltaiset)
Kunniamerkit	PEHENKOS ohjeistaa	PEHENKOS ohjeistaa	PEHENKOS ohjeistaa

HUOMAUTUKSET:

(n) = naisilla pukineesta oma mallinsa

- 1) Valkoinen päällinen 1.5. – 30.9. Tummansininen päällinen 1.10. – 30.4.
- 2) Kenraalit, amiraalit ja kenttäpiispa käyttävät paraatipuvussa valkoista turkislakkaa.
- 3) Puolikengät (palveluskengät) ovat mustat ja sileät eikä niissä saa olla koristetikkauksia. Palveluskengät ovat nauhalliset. Kengän kärki on loivasti pyöreähkö. Koron korkeus on 2,5-3 cm. Hameen kanssa käytettävät avokkaat ovat mustat ja sileät eikä niissä saa olla koristetikkauksia. Avokkaan kärki on loivasti pyöreähkö. Koron korkeus on 2,5-3 cm. Hameen kanssa voi käyttää ulkona liikuttaessa myös talvisaapikkaita.
- 4) Ihonvärisiä sukkahousuja käytetään hameen ja avokaiden sekä talvisaapikkaiden kanssa. MERIV:n hameen kanssa voi käyttää myös tummia sukkahousuja
- 5) Erikseen käsketyillä lippu- ja kunniavartiolla.
- 6) Päälylstakkaa m/30 voi käyttää ilman kaulaliinaa tai kaulaliinan kanssa. Ilman kaulaliinaa käytettäessä takin kahden ylimmäisen napin on oltava kiinni. Kaulaliinaa käytettäessä takin kaksi ylimmäistä nappia ovat auki.

Kunniamerkkejä käytetään silloin kun niistä on erikseen tilaisuuden kutsussa mainittu.



KESÄAIKA

Paraatipuku

TALVIAIKA

Paraatipuku

Muut perinnepäivät, joissa reserviläisjärjestöjen edustajia mukana:

19.2 (tai muu samalla viikolla oleva päivä) Napuen taistelun muistopäivä.

- Koululaisille (5-6 lk) järjestettävä opetuksellinen tuokio Napuen muistomerkillä ja/tai Haudanmäessä Napuen taistelun taistelukentällä.
- Ohjelmasta (ja äänentoistosta) vastaa [Napuen perinne ja tykit](#).
- Koululaisten kuljetuksesta vastaa [kunta](#).

27.4 (tai muu samalla viikolla oleva päivä) Asemiesmuseo ja tykkipuisto.

- Koululaisille (7 lk) järjestettävä opetuksellinen tuokio Asemiesmuseolla ja Tykkipuistossa.
- Ohjelmasta/esittelystä vastaa [reserviläisjärjestöt](#).
- Koululaisten mahdollisesta kuljetuksesta vastaa [kunta](#).